

Слатвінська Л.А.,
к. е. н., доцент кафедри технологій та організації
туризму і готельно-ресторанної справи,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інклюзивний туризм – туризм, доступний для всіх, туризм, який включає всіх. Іншими словами – включає в себе і людей нормальних фізичних можливостей, і людей з обмеженими фізичними можливостями. Основна мета такого туризму – забезпечити всім членам суспільства можливість рекреації.

Для країн Західної Європи інклюзивний туризм сприймається не як благодійна допомога, а як реалізація права на подорож, яке мають всі, у тому числі і люди з обмеженими фізичними можливостями. Показово, що UNWTO протягом останніх років раз по раз акцентує саме “accessible tourism”, видаючи рекомендації [1] і пропонуючи свої рішення проблем адаптації міського середовища до потреб людей з обмеженими фізичними можливостями. Тож варто зупинитись на істинному значенні терміну «інклюзивний туризм» - «Туризм для всіх» (а не лише для інвалідів) [2]. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй оголосила минулий 2017 р. – Міжнародним роком сталого туризму в інтересах розвитку, тим самим нагадавши про потенціал, яким володіє туризм. Міжнародний рік був націлений сприяти підвищенню ролі туризму в наступних п'яти ключових областях: інклюзивне і стійке економічне зростання; соціальна інклюзивність, працевлаштування і скорочення масштабів убогості; ефективне використання ресурсів, охорона навколишнього середовища та зміна клімату; культурні цінності, різноманітність і спадщина; взаєморозуміння, мир і безпеку [3].

В Україні лише починає розвиватися інклюзивний туризм, про що свідчать окремі об'єкти інфраструктури, але доки не відбудуться відповідні зміни у світогляді, йтиметься про окремі благодійні акції, а не про розвиток суспільства (і простору), комфортного для всіх. Тема розвитку інклюзивного туризму в Україні потребує ґрунтовного дослідження у напрямках аналізу діяльності наявних підприємств та організацій, трансформацій ментальності, основних напрямів міжнародного співробітництва [2].

Відповідно до Конституції України [4] Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність.

Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Законом України «Про туризм» [5] забезпечуються основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму. Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності. Реалізація державної

політики в галузі туризму здійснюється шляхом виконання функцій в тому числі забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів та малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій осіб.

На жаль, в Україні туристи з інвалідністю практично таких послуг. Як повідомляють Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради» [6]. Сьогодні в державі дуже часто говорять про доступність, маючи на увазі пандуси та транспорт для інвалідів, хоча в Європі вважають, що доступність, це не тільки можливість безперешкодного пересування, а, насамперед, – це створення середовища, в якому людина з інвалідністю комфортно б себе почувала, могла спілкуватись, навчатись та працювати. Європа та світова спільнота давно вже стали на шлях активного розвитку «інклюзивного туризму для інвалідів», бо розуміє його незрівнянний внесок у процеси соціальної адаптації та соціалізації осіб з особливими потребами у суспільство. Сьогодні перспективними напрямками розвитку інклюзивного туризму є: лікувально-оздоровчий, культурно-пізнавальний, сімейно-молодіжний, професійно-трудоий та не олімпійського фізично-спортивного спрямування. Хоча держава піклується інвалідами (реабілітаційні центри, параолімпійський рух, санаторії, курорти, тощо), але значна частина категорії інвалідів все ж знаходиться вдома наодинці зі своїми проблемами. Та і фактично, інваліди в параолімпійському русі приймають участь тільки до 40 років, а далі людина з інвалідністю вимушений підтримувати своє здоров'я самостійно, без належного контролю спортивних тренерів і спеціалістів по проведенню тренувань, без спортивних тренажерів і знарядь. Враховуючи те, що в Державі з'явилась нова категорія інвалідів – учасники та постраждалі внаслідок АТО, інклюзивний туризм може стати для них потужним засобом реабілітації, можливістю оздоровлення, спілкування з людьми, ліквідації наявних психологічних бар'єрів, отримання психологічного задоволення від занять руховою активністю і праці та відчути себе активним, потрібним, відчути жагу до життя. Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради» спільно з обласними громадськими організаціями інвалідів провів анкетування [6] серед осіб з інвалідністю щодо розвитку інклюзивному туризму, як одного із видів реабілітації.

Згідно анкетування встановлено, що особи з інвалідністю, в переважній більшості, бажають активно займатися даними видами туризму з урахуванням розвитку та впровадження – інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму, як одного з активних видів реабілітації та бажають включення його до індивідуальної програми реабілітації (ІПР).

При цьому в Україні гостро постає питання не лише транспортної доступності та адаптації туристичних маршрутів, а й відсутності нормативно-правового забезпечення, системи методичного супроводу, системи підготовки фахівців, державного фінансування тощо. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», який діє з 2005 р., давно вимагає внесення сучасних змін та доповнень, адже в країні з'явилась нова категорія громадян – це учасники та постраждалі внаслідок АТО, зазвичай молоді, активні

люди, які прагнуть до активного способу життя та спілкування, це і стало рушійною силою для розробки та впровадження нових видів реабілітації, а саме інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму.

За ініціативою [6] Черкаське представництво ВСГО «Конфедерація ГОІ України», ВСГ «ВНПО Інклюзивного туризму інвалідів і Чорнобильців України», Черкаські осередки ВГОІ «Чорнобиль-Єдність», Всеукраїнська чорнобильська спілка інвалідів МВС України звернулись до народних депутатів Томенко М. В., Артеменко А. В. та Романової А. А. щодо проекту Закону про внесення змін до деяких Законів України щодо Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму, який був зареєстрований [7] 18.03.2016 р. за № 4271 та розглядається в Головному комітеті ВРУ у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників АТО та людей з інвалідністю та інших комітетах: комітет з питань охорони здоров'я, комітет з питань Європейської інтеграції, комітет з питань науки та освіти, з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, комітет з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення [6].

Впродовж 2015–2017 рр. фахівцями КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР» було зареєстровано 22 авторських права по впровадженню різних видів інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму, який має декілька десятків різновидів. У травні 2016 р. була створена та зареєстрована Асоціація «Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму», засновниками якої стали: КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР», Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Шевченківський національний заповідник м. Канів, Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Громадська спілка «Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України», Благодійний фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб постраждалих від аварії на ЧАЕС та інвалідів». 27–29 жовтня 2016 р. в м. Умань Черкаської області був проведений перший міжнародний науково-практичний симпозіум на тему «Актуальні проблеми впровадження Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні», в резолюцію якого було внесено створення науково-дослідного Інституту Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму та Національного комітету України з Інклюзивного туризму. У Черкаській області були проведені декілька Інклюзивних реабілітаційно-соціальних турів у м. Умань, м. Канів, які ще раз довели актуальність та зацікавленість людей із інвалідністю в розвитку нових видів реабілітації. Також були розроблені 20 різноманітних турів по історичним куточкам Черкащини, в тому числі і для інвалідів - візочників.

Враховуючи, що індустрія гостинності пов'язана з діяльністю більш як 50 галузей, її розвиток сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки. В Україні потрібно чітко визначити напрями ефективної організації розвитку інклюзивного туризму, які є складовою системи управління в сфері гостинності на всіх ієрархічних рівнях та суттєвої активізації впровадження інноваційних стандартів інформаційного суспільства як мотиватора розвитку інклюзивного туризму.

Література:

1. ЮНВТО: Рекомендації ЮНВТО по доступному туризму для всіх – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.disright.org/be/source>
2. Яріко М. О. Філософія інклюзивного туризму / М.О. Яріко // Культура України. – 2017. – Випуск 58. – с. 119-128.
3. Світова організація туризму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://media.unwto.org/ru/press-release/2017-01-10/2017-god-mezhdunarodnyi-god-ustoichivogo-turizma-v-interesakh-razvitiya>
4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
5. Закон України «Про туризм» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
6. Інклюзивний реабілітаційний туризм – розвиток нового виду реабілітації осіб з інвалідністю в Україні – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novadoba.com.ua/45768-inklyuzyvnyu-reabilitaciyno-socialnyu-turyzm-8722-rozvytok-novogo-vydu-reabil>
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH3AN00A.htm